

Płonka-Syroka, Bożena

"Wege der Alternativen Medizin. Ein Lesebuch", Robert Jütte (red.), München 1996 : [recenzja]

Medycyna Nowożytna 7/1, 149-150

2000

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Robert Jütte (red.), *Wege der Alternativen Medizin. Ein Lesebuch*. Beck'sche Reihe BSR 1171, Verlag C. H. Beck, München 1996, ss. 228.

Profesor Robert Jütte, kierownik Instytutu Historii Medycyny Fundacji Boscha w Stuttgarcie, którego artykuł nb drukujemy w tym zeszycie, od wielu lat zajmuje się problemem tak zwanej medycyny alternatywnej, czemu dał wyraz w licznych i wartościowych publikacjach, szczególnie poświęconych homeopatii. Tym razem przedstawił czytelnikom dokonany przez siebie wybór źródeł, stworzonych przez autorów niemieckich, zawierający przegląd wielu różnorodnych koncepcji z tego zakresu. Wybór ten został poprzedzony studiami o charakterze historyczno-medycznym, podejmującymi m.in. takie problemy, jak zagadnienie definicji medycyny alternatywnej (Walter Andritzky) w odniesieniu do pojęć medycyny szkolnej, naukowej i państwowej (Hermann Herzog), zestawienie różnych teoretycznych modeli medycyny (C.A.W. Richter, Heinz Schott, Richard Grossinger) oraz wytyczenie nowych perspektyw krytyki naukowej w medycynie (Günther Wiedelmann).

Robert Jütte podzielił wybrane przez siebie źródła, których fragmenty opublikował, na kilka podstawowych grup tematycznych. Były to takie obszary, jak tak zwane „lecznictwo sakralne” (Religiöse Heilkunde), medycyna magiczna (Magische Medizin), lecznictwo naturalne (Naturheilverfahren), homeopatia, antropozofia (Anthroposophische Medizin) i medycyna dalekiego wschodu. Z perspektywy historyka medycyny nowożytnej najbardziej interesująco przedstawiają się części poświęcone homeopatii i tak zwanej medycynie magicznej. O ile dobór źródeł ilustrujących historię homeopatii nie budzi żadnych kontrowersji i zawiera fragmenty dzieł reprezentatywnych dla tej orientacji naukowej autorów, o tyle można by dyskutować z zastosowaną przez redaktora temu klasyfikacją tekstów, mających ilustrować problem medycyny magicznej. Znajdują się wśród nich bowiem m.in. fragmenty prac takich autorów, jak F. A. Mesmer, C. G. Carus, J. Kerner i S. Freud. O ile poglądy Justinusa Kenera do nurtu medycyny magicznej zaliczyć by można z całą pewnością, o tyle koncepcje naukowe Mesmera, Carusa oraz Freuda można by, moim zdaniem, określić jako „magiczne” wyłącznie z pozytywistycznej, scjentystycznej perspektywy. W swoim czasie podejmowały one bowiem próbę interpretacji zjawisk hipnotycznych, opartą na przeciwstawnych wobec magii podstawach. Była to zarazem interpretacja odmienna od typowego standardu medy-

cyny akademickiej, co umożliwia zaliczenie tych autorów do przedstawicieli tak zwanej medycyny alternatywnej. Można by jednak w tym wypadku dyskutować, co uznamy za tak zwany standard „typowy”. Przytoczone przez Jüttego poglądy C. G. Carusa należały w swoim czasie do typowych dla przedstawicieli „romantycznej orientacji” w niemieckiej medycynie akademickiej i były szeroko popularyzowane w dydaktyce uniwersyteckiej w Niemczech.

Przedstawiony przez Roberta Jütte wybór źródeł z pewnością zasługuje na uwagę i może być z powodzeniem wykorzystywany w dydaktyce historii i propedeutyki medycyny. Poglądy wyrażane przez autorów cytowanych przez redaktora tomu prac ilustrują bowiem żmudny proces dochodzenia do prawdy w naukach medycznych, proces dokonujący się nie bez błędnych interpretacji i załamań, będących odbiciem wielce zindywidualizowanych postaw i przekonań pojedynczych przedstawicieli społeczności naukowej. Interpretacje doświadczenia medycznego, chociaż dokonują się wewnątrz grupy, której profesjonalny standard racjonalności jest w najbardziej ogólnym zakresie ujednolicony, mają zawsze bowiem charakter osobisty. Nie mamy tu do czynienia ani ze zjawiskiem kumulatywnego wzrostu wiedzy, pojmowanym jako zbiorowe odkrywanie prawdy, ani też ze zjawiskiem przejawiania się w medycynie charakterystycznego dla pewnej epoki stylu myślowego, wywierającego nieodparty wpływ na naukowe interpretacje. Analizując źródła wytworzone przez dawnych lekarzy możemy zapoznać się w sposób naoczny z ich punktem widzenia medycyny, z podejmowanymi przez nich próbami interpretacji obserwowanych zjawisk. Mimo że interpretacje te pozostawały w zgodzie z kanonami grupy, której założenia dany badacz w ogólnym zakresie akceptował, zawsze wyrażały jednak jego indywidualny wybór. Rozpatrywana z tego punktu widzenia książka pod redakcją prof. Jüttego jest interesującym materiałem do przemyśleń dla historyka idei w medycynie, a także dla badaczy zainteresowanych metodologicznymi aspektami kształtowania się standardu wiedzy medycznej

Bożena Płonka-Syroka
(Wrocław)